

ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੀਅਰ-ਰੀਵਿਊਡ/ਰੈਡਰੀਡ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਖੋਜ ਜਰਨਲ

ਜਿਲਦ-3

ਅੰਕ-2

ਖੋਜਨਾਮਾ

ਮਈ-ਅਗਸਤ 2025

ISSN:2584-0509

ਸੰਪਾਦਕ
ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੀਅਰ ਰੀਵਿਊਡ/ਰੈਫਰੀਡ

ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਖੋਜ ਜਰਨਲ

(ISSN: 2584-0509)

ਖੋਜਨਾਮਾ

ਜਿਲਦ-3

ਅੰਕ-2 (ਮਈ-ਅਗਸਤ 2025)

ਸੰਪਾਦਕ

ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗ

ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ

ਪ੍ਰੋ. ਨਾਬਿਲਾ ਰਹਿਮਾਨ

ਸਾਬਕਾ ਵਾਇਸ ਚਾਂਸਲਰ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਆਫ਼ ਝੰਗ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ,
ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਐਂਡ
ਕਲਚਰਲ ਸਟੱਡੀ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼
ਪੰਜਾਬ, ਲਾਹੌਰ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ।

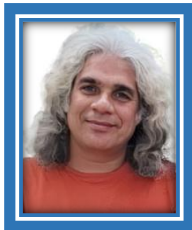
ਰਵਿੰਦਰ ਰਥੀ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਬਹੁ-ਵਿਧਾਈ ਲੇਖਕ,
ਕੈਨੇਡਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਠਾੜ

ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ
ਅਤੇ ਡੀਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ,
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਪਟਿਆਲਾ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ।

ਸਾਬਰ ਅਲੀ ਸਾਬਰ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ
ਪਾਕਿਸਤਾਨ।

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੀਰ ਗੋਜਰਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ,
ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਦਿੱਲੀ, ਭਾਰਤ।

ਡਾ. ਸਿੰਕਦਰ ਸਿੰਘ

ਮੁਖੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਰਲਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਹਿਬ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ।

ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਮੁਖੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ
ਅਕਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ,
ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ

ਡਾ. ਸੋਮੀ ਰਾਮ

ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ
ਅਕਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ

ਡਾ. ਸਟਾਲਿਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਠਾੜ

ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ
ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਕਾਲਜ
ਬਠਿੰਡਾ, ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ

ਜੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਸੇਈ ਪਿੰਡੇ ਜੇ ਖੋਜੈ ਸੇ ਪਾਵੈ ॥
ਪੀਪਾ ਪ੍ਰਣਵੈ ਪਰਮ ਤਤੁ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੋਇ ਲਖਾਵੈ ॥੨॥੩॥

ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ

© ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਸੰਪਾਦਕ 'ਖੋਜਨਾਮਾ' ਕੋਲ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਲੇਖਕ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਆਪ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਦਾਰਾ 'ਖੋਜਨਾਮਾ' ਦਾ ਲੇਖਕ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।

ਕੀਮਤ:- ਤੁਹਾਡਾ ਸਹਿਯੋਗ, ਦੁਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਣਯੋਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਬਠਿੰਡਾ,
ਪੰਜਾਬ (ਭਾਰਤ) ਵਿਖੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰਣਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

ਤਤਕਰਾ

ਲੜੀ ਨੰ.	ਸਿਰਲੇਖ	ਲੇਖਕ	ਪੰਨਾ
❖	ਸੰਪਾਦਕੀ	ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ	i-vi
ਖੋਜ-ਪੱਤਰ			
1.	ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨੀ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ: ਵਰਤਮਾਨ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ	ਡਾ. ਰਾਜਵੰਤ ਕੌਰ ਪੰਜਾਬੀ	1-17
2.	ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ ਦੀ ਕਾਵਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ	ਡਾ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤਿਆਗੀ	18-43
3.	ਔਰਤ ਦੀ ਸਮਾਜ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥ ਦਾ ਕਾਵਿ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ: 'ਮੁਹੱਬਤਗਿਰੀ'	ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ	44-62
4.	ਜਦੀਦ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਰੀ ਗ਼ਜ਼ਲ: ਮੂਲ ਸਰੋਕਾਰ	ਡਾ. ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ	63-74
5.	ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ: ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ	ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋ. (ਡਾ.) ਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	75-93
6.	ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਵਿਚ ਰੂਪਗਤ ਚੇਤਨਾ	ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ	94-109
7.	ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਤਰਕਾਰੀ: ਨਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਕਾਸ	ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ	110-129
8.	ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਰਥ ਰੂਪੀ ਸੰਵਾਦ: ਮਹਾਂਕੰਬਣੀ	ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	130-141
ਸਾਹਿਤ			
9.	ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਸਿਪਾਹਸਾਲਾਰ: ਤਜੱਮਲ ਕਲੀਮ	ਜਸਪਾਲ ਘਈ	142-146
10.	ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਗੀਤ ਜੋੜੇ	ਜਸਪਾਲ ਮਾਨਖੇੜਾ	147-156
11.	ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ	ਬਲਕਾਰ ਐਲਖ	157-161
12.	ਕਵਿਤਾਵਾਂ	ਮਲਕੀਤ ਜੌੜਾ	162-167
ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਸਾਹਿਤ			
13.	ਕਹਾਣੀ:-ਪਿਆਰਾ ਜਿਹਾ ਰੁੱਕਾ	ਡਾ. ਨਮਰਤਾ ਪਠਾਨੀਆ ਅਨੁਵਾਦਕ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਢੀ	168-172

ਲੜੀ ਨੰ.	ਸਿਰਲੇਖ	ਲੇਖਕ	ਪੰਨਾ
ਪੁਸਤਕ ਸਮੀਖਿਆ			
14.	‘ਦਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਪੇਟੀ’ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ...	ਸਮੀਖਿਅਕ ਡਾ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ	173-179
15.	ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਸੂਰ ਦਾ ਕਾਵਿ: ਗਿਰਗਟਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ	ਸਮੀਖਿਅਕ ਪ੍ਰੋ. ਨਵ ਸੰਗੀਤ ਸਿੰਘ	180-187
ਨਵੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ			

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਆਦਿ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖੋਜੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਰਨਲਾਂ ਦੀ। ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਖੁੰਭਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਉੱਗ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਖੋਜਾਰਥੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਖ਼ਿਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਜਰਨਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਆਦਿ ਦੇ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਧੜਾ-ਧੜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ 'ਤੇ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੋਜ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਹਕੀਕਤ ਇਸਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ-ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਮਿਆਰ ਪੱਖੋਂ ਹੇਠਾ ਨੂੰ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਖੋਜ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਬਹੁਤੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਅਕਾਦਮਿਕ ਲੋੜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਪਦਉਨਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਏ. ਪੀ. ਆਈ. ਸਕੋਰ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ-ਦੇਵੇਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਪੱਤਰਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਖੋਜ/ਚਿੰਤਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ "ਖਾਨਾ-ਪੂਰਤੀ" ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ ਖੋਜ ਜੇਕਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਉੱਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ/ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਘਟਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ/ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਗੂਣੀਆਂ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੋਂ ਅਧਿਆਪਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਧਿਆਪਕ, ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਖਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨ

ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵੰਡਣੀ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ/ਅਧਿਆਪਕ ਉੱਚ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਵੀ ਖੁਦ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਝੰਬੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿੱਚ ਭਟਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਖੇਜਨਾਮਾ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਦੇ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਬੜਾ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖੇਜਨਾਮਾ ਦੇ ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਲਈ ਕੋਈ ਛੇ ਦਰਜ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਖੋਜ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਉਪਰੰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਅੱਠ ਖੋਜ ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਛੇ ਦਰਜ਼ਨ ਖੋਜ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਈ ਮਹਿਜ਼ ਇੱਕ ਦਰਜ਼ਨ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਖੋਜ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ, ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਲਈ ਸੱਚਮੁੱਚ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਠਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹੋਣੇ, ਕੁੱਝ ਹੱਸਲਾ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਖੇਜਨਾਮਾ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਟੀਮ ਮਿਆਰੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅੰਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲਿਆ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਚਿੰਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ‘ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨੀ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ: ਵਰਤਮਾਨ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ’ ਡਾ. ਰਾਜਵੰਤ ਕੌਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਉਪਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਗਠਿਤ ਅਤੇ ਅਤੇ ਲਚਕੀਲੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖ-ਮੁਖੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਵਹਾਰ ਉਤਪੰਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

‘ਡਾ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤਿਆਗੀ ‘ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ ਦੀ ਕਾਵਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ’ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆ

ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਬੰਦੇ ਵਾਂਗ ਵਿਚਰਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਮਾਨਵੀ ਜ਼ਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਵੱਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੇਕਧਾਰਾ ਦਾ ਖੇਜੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ‘ਮੁਹੱਬਤਗਿਰੀ’ ਕਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਮੁਹੱਬਤਗਿਰੀ’ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਵੇਦਨਾ, ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਜਟਿਲਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭਾਵਪੂਰਤ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਵਿਭਿੰਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਤੋਂ ਚਿਤਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੇਗਾਨੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੁੱਖ, ਦਰਦ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਬਦਲਦੀ ਜੀਵਨ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਗਾਥਾ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਡਾ. ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਜਦੀਦ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਰੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਮੂਲ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੀਦ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਰੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਥੀਮਿਕ ਘੇਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਮਕਾਲੀ ਵਸਤੂ-ਯਥਾਰਥ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿੱਜ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਕੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਮਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਏ ਆਈ ਅਧਾਰਿਤ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦਾ ਹੈ। ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਪ੍ਰੋ. ਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ: ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ’ ਵਿਸ਼ੇ ‘ਤੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਕਾਰਜ ਬਹੁਤ ਹੇ ਚੁਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹੋਰ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗੁਜ਼ਾਇਸ਼ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਏ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਕਾਰਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਪੋਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਵਿਚ ਰੂਪਗਤ ਚੇਤਨਾ’ ਦਾ ਅਧਿਐਨ

ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਵਿਚ ਰੂਪਗਤ ਚੇਤਨਾ ਪਰੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਾਵਿ ਚੇਤਨਾ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਆਪ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਤਰਕਾਰੀ: ਨਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਕਾਸ’ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹੋਏ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਨਿਕਾਸ ਉੱਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸਦਾ ਵਿਕਾਸ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰੋਲ ਸਾਹਿਤਕ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦਰਸ਼ਨ ਬੁੱਟਰ ਦੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਮਹਾਂਕੰਬਣੀ’ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਮਹਾਂਕੰਬਣੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਕੰਬਣੀ ਛੇੜਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਰਥ ਰੂਪੀ ਸੰਵਾਦ ਰਾਗ ਰਾਹੀਂ ਨਿਰਹੋਦ ਤੋਂ ਹੋਂਦ, ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਚੇਤਨਾ, ਅੰਤਰੀ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਯਥਾਰਥ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਵਿਚਾਰ, ਕਾਦਰ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਆਦਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਅੰਕ ਦਾ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸਹਿਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਤਜੱਮਲ ਕਲੀਮ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜਸਪਾਲ ਘਈ ਨੇ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਸਿਪਾਹਸ਼ਾਲਾਰ: ਤਜੱਮਲ ਕਲੀਮ’ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਜਸਪਾਲ ਮਾਨਖੇੜਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ‘ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਗੀਤ ਜੋੜੇ’ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਬੇਹੱਦ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲਫਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਰੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲਗੋ ਬਲਕਾਰ ਔਲਖ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਅਤੇ ਮਲਕੀਤ ਜੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸ਼ਾਇਰ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉੱਥੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਛੋਹਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਅੰਕ ਦਾ ਤੀਜਾ ਭਾਗ ‘ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਸਾਹਿਤ’ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾ ਡਾ. ਨਮਰਤਾ ਪਠਾਨੀਆ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਪਿਆਰਾ ਜਿਹਾ ਰੁੱਕਾ’ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਹੁ-ਵਿਧਾਈ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਢੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਅੰਕ ਦਾ ਚੌਥਾ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਭਾਗ ‘ਪੁਸਤਕ ਸਮੀਖਿਆ’ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਦਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਪੇਟੀ’ ਅਤੇ ਸੁਖਿੰਦਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਗਿਰਗਟਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ’ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੀਖਿਆ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਡਾ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ‘ਦਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਪੇਟੀ’ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ...’ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਨਵ ਸੰਗੀਤ ਵੱਲੋਂ ‘ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਸੁਰ ਦਾ ਕਾਵਿ: ਗਿਰਗਟਾਂ ਦਾ ਮੌਸਮ’ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਖੇਜਨਾਮਾ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ/ਖੋਜੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਗੁਲਦਸਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਮਹਿਕ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਖੇਜਨਾਮਾ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਅਤੇ ਆਸਾਂ ‘ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਖਰਾ ਉੱਤਰੇਗਾ।

ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ/ਖੋਜਰਾਥੀਆਂ ਦੇ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਛਾਪਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖ਼ਿਮਾਂ ਦੇ ਜਾਚਕ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਆਦਿ ਇਸ ਅੰਕ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗਹਿਰਾਈਆਂ ਤੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਬਤੌਰ ਸੰਪਾਦਕ, ਇਹ ਅੰਕ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਨ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਉੱਚਾਈਆਂ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਲਈ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਆਲੋਚਕ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ ਰਸਮੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪਾਇਦਾਰ ਅਤੇ ਮਿਆਰੀ ਖੋਜ ‘ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਗੇ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹ ਜਰਨਲ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਸਵਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਰੁਝਾਨਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉਠ

ਕੇ, ਗੁਣਵੱਤਾ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਖੇਜ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਗੇ।
ਇਸ ਦੇਹਰੇ ਯਤਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸਭ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਖੇਜ ਨੂੰ
ਉਸਦੀ ਮਾਣਯੋਗ ਸਥਿਤੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸਦੀ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।
ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਡਮੁੱਲੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਰਹੇਗੀ।
ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ।

ਸੰਪਾਦਕ

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਆਦਿ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖੋਜੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਰਨਲਾਂ ਦੀ। ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਖੁੰਭਾਂ ਵਾਗੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਉੱਗ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਖੋਜਾਰਥੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਖ਼ਿਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਜਰਨਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਆਦਿ ਦੇ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਧੜਾ-ਧੜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ 'ਤੇ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੋਜ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਹਕੀਕਤ ਇਸਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ-ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਮਿਆਰ ਪੱਖੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਖੋਜ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਬਹੁਤੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਅਕਾਦਮਿਕ ਲੋੜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਪਦਉਨਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਏ. ਪੀ. ਆਈ. ਸਕੋਰ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ-ਦੇਵੇਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਪੱਤਰਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਖੋਜ/ਚਿੰਤਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ "ਖਾਨਾ-ਪੂਰਤੀ" ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ ਖੋਜ ਜੇਕਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਖੋਜਨਾਮਾ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਟੀਮ ਮਿਆਰੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅੰਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਅੱਠ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਚਿੰਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮੌਲਿਕ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਤੀਜੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਪੁਸਤਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੋਜਨਾਮਾ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ/ਖੋਜੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਗੁਲਦਸਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਮਹਿਕ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕ

www.khojnama.com
khojnamapb03@gmail.com
+91 98776-61770